

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Observationes in Cap. XIX. De Usurâ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

dicere in accusatione Criminis, cuius particeps est, ad ceteros concios quoslibet extenditur.

Regula I. Quæst. VI. de Consecutionibus Judicii Simonie, pertinet etiam ad *Questionem IV.* nam infamia una est è pœnis Simonie, omiſſa in *Quæst. IV.* Idem est de *Tertia*, quæ loquitur de Restitutione pecunie acceptæ, ejusque applicatione ad Ecclesiam; nam pœnis annumeratur. *Secunda* pertinet ad effectus Simonie. In hac dicitur, Ordinationem à Simoniacofactam, quamvis ipsa Simonica non sit, nocere ei, qui Ordines accipit. *Quarta* indicat Textus agentes de Premiis, quæ Simoniacorum Delatoribus debentur.

Agens de Remediis Subsidiariis accusationi Simonie, omittit Denunciationem, quæ in eâ locum habet, perinde atque Corruptio secreta, Inquisitio & Purgatio, quas commemorat.

OBSERVATIONES in CAPUT XVII. de HÆRESI generatim consideratâ.

Autor principio Criminis hujus accusationem purgat, refellendo objectionem, quæ dicitur, *Malos ad bonum cogendos non esse*, multosque Textus CAUS. XXIII. QUÆST. IV. & V. contrarium probantes laudat. Hanc objectionem neglexit, cum de reliquorum Criminum accusatione ageret, hujus discriminis rationem afferre debuisset.

Tum dicit, accusationem hanc esse privilegiatam. Adde debuisse, cur putavit sufficere laudationem Textus id probantis.

QUÆSTIO III.

QUÆST. III. de Causis hujus Judicii, in fronte collocat Hæresim, de quâ nemo unquam generatim postulat, sed tantum de aliquo errore verbo generali *Hæreseos* designato. Quoad hujus Definitionem, remittit ad plures Textus, quos laudat; satis fuisse de iis deduci Definitionem, quæ conditionibus omnibus accuratæ Definitionis satisfaceret; & deinde referri aliquot è Casibus in Jure commemoratis, quibus illa conveniret: sic cognovisset plures ex iis, quos colligit, ad Hæresim non pertinere: tales sunt, v. gr. quotquot Apostasiam spectant, CAUS. II. XVIII. XIX. tales etiam ii, qui pertinent ad Schisma, CAUS. X. & XI. talis est etiam Casus Simonie CAUS. XVII. talis ille, quo Episcopus Hæreticum heredem instituit, CAUS. XXI. Inde enim inferri potest solum imprudens benevolentia in Hæreticum, si aliunde appareat Episcopum Doctrinâ, Moribusque esse Catholicum.

CAUSA VIII. falsa est, Hæreticum quippe non est arbitrari, VIRGINEM MARIAM in Peccato Originali conceptam fuisse; nulla est enim Definitio infallibilis, quæ contrarium statuat; imò impossibile videtur ejusmodi Definitionem fieri, cum nullum ejus sit fundamentum sufficiens in Scripturis neque in Traditione.

CAUSA XX. expositione indiget; nam *Cap. 5. de Hæret.* sumptum à Concilio Africano, non dicit, Episcopum, qui Hæreticum heredem instituit, esse Hæreticum, sed tantum eum excommunicari debere, Nomenque ipsius inter Dei Sacerdotes non esse recitandum. Circa *Exceptionem I.* observandum est, mortem non extinguere crimen Hæreseos, & proinde, eum, qui moritur in Hæresi, Hæreticorum pœnis affici, nisi priusquam moreretur, signa pœnitentiæ dederit, & casus improvisus eum absolutione privaverit. *Exceptio II.* docet, Hæreticum relapsum (qualis est is, qui post pœnitentiam in Hæresim relabitur) puniri tanquam si in Hæresi decessisset, & quamvis Sacramenta antè mortem acceperit, privari omnibus Bonis Spiritualibus, quibus privantur in Hæresi morientes. Hic rigor non obtinet extrâ Regiones INQUISITIONI subditas.

QUÆSTIO IV.

QUÆSTIO IV. continetur in *Tertia*: quotquot enim ceciderint in unum è Casibus, de quibus loquitur, Hæretici reputantur, & consequenter, Hæreseos accusari possunt: itaque, generatim, circa hanc Quæstionem, dicendum, accusationem Hæreseos habere locum ad-

versus omnes, qui Hæresi participant; tales sunt præcipuè ii, de quibus loquuntur *Quinque REGULÆ* Quæstionis. Accusatio hæc non viget in Locis, ubi Hæresis toleratur.

QUÆSTIO V.

Hic de Inquisitione & Accusatione promiscuè agitur, & quæritur, ad quem pertinent, & coram quo fieri hæc debeat. Id insinuare videtur, Inquisitionem ad alium pertinere, quam ad Judicem Inquisitionis; unus tamen atque idem Judex est, ut probant *Regulæ Tres*, quæ docent, Judicem Ecclesiasticum esse Judicem Inquisitionis; Judicium hoc, pertinere ad Episcopum modo Quadraginta annos exceſerit; nullam esse hoc in Capite exemptionem; Inquisitores à Pontifice deputatos jus habere Episcopo assistendi, modò annos XL. compleverint; si Ordinarius hæreseos suspectus sit, notionem ad Pontificem reservari.

QUÆSTIO VI.

In *Regula I. QUÆSTIONIS VI. de pœnis Hæreseos*, dicitur, Schisma severius quam Hæresim puniri, laudaturque, ad id probandum, *Can. 21. CAUS. XXIV. QUÆST. I. S. AUGUSTINUS* idem disertè dicit, atque offendit exemplis è Scripturâ Sacrà desumptis, nempe ab *Exoni* *Cap. XXII.* ubi adoratio Vituli aurei, quæ, ratione habitâ Beneficiorum ingentium ab Israël acceptorum & expectatorum, atrocissima erat Idololatria, punitur solum ut peccatum grave; à *JEREMIA Cap. XXVI.* ubi combustio Libri Prophetiarum *Jeremie*, punitur bello & longâ captivitate; & à *Cap. XVI. NUMER.* ubi Schisma *CORE, DATAN & ABIRON*, contra *MOYSEM*, ita punitur, 1. Abforpti sunt tres Rebelles. 2. Tum consumptione per ignem cælestem, omnes qui eis adhæserant.

Regula II. attentione digna est, in eo, quòd dicit, Hæresim durius in Religiosis, quam in Laicis prohiberi: sumpta est è *Cap. 8. de Hæret. in 6. §. ult.*

Eandem attentionem meretur *Reg. III.* ferens, Hæreticos morte afficiendos non esse. Per illam exponenda est *Septima*, dicens, Hæreticos Excommunicatos tradi Judici Seculari, prout ipsi liberit, puniendos. *Octava Regulam* utramque confirmat, aliam non statuens pœnam in Hæreticos pertinaces, quam carcerem perpetuum.

Regula IV. & V. conveniunt in eo, quòd ferant, Relapsum per abjuratorem, gravius puniendum esse, quam Hæreticum, qui nunquam abjuravit. Juxta *Quartam* is, qui abjuravit, ob levem contra se præsumptionem, non est Relapsus: talis censetur is, qui ad Hæresim rediit, factâ ob gravem præsumptionem vel convictionem abjuratorem: *Quinta* de Relapso post hanc ultimam abjuratorem loquens, inter Relapsos numerat eos, qui, postquam sic abjuraverint, cum Hæreticis communicant.

QUÆSTIO VII.

Autor loquens in hac *Quæstione* de Solemnitatibus, sive procedendi formâ in Judiciis contra Hæreticos, & de aliis rebus adjunctis, eas eligere debuisset, quæ ipsis sunt Peculiares; (hoc præstitum fuit in expositione *DECALOGI* per Textus Juris). Saltem monere debuisset, quid huic Judiciis sit peculiare, idque à rebus, cum aliis Judiciis Communibus, segregare.

Multæ præterea *Regulæ* indicant solum Textus, in quibus de argumento agitur.

Huic Judiciis speciale non est, ut Reus in carcerem mittatur, custodiatur, Ministri jusjurandum præstent, Contumax pro convicto habeatur, Testimonium Excommunicatorum & Consciorum admittatur, nihil per studium gerant Judices, creditâ sibi potestate non abutantur, de rebus tantum sibi competentibus fatagant, Judex Secularis Ecclesiasticum Judicem adjuvet: hæc tamen magnam partem Regularum implent.

Regula III. continet *Quintam*; nam depositiones Testium, quas hæc revelari vetat, sunt pars Processus, quem

quem *Tertia* communicare prohibet. Omisit in *Quinta* restrictionem magni momenti; nempe si periculosum sit.

QUÆSTIO VIII.

Inter Regulas circa consecutiones hujus Judicii, multæ pertinent ad *Sextam*: tales sunt eæ, quæ circa pœnas versantur; porro, major ipsorum pars reducitur ad pœnas proscriptiois Bonorum aut Excommunicationis; hæc tamen *Quæstio* non est inutilis, cum alterius defectum suppleat.

REGULA VII. & XX. quæ dicunt Sacrificia oblata, & Sacramenta administrata ab Hæreticis, esse nulla, expositione indigent. *Reg. I.* includitur in ultimâ *Quæstionis VII.* nam executio Judiciorum contra Hæreticos, unum est ex auxiliis, quibus Magistratus Ecclesiasticum Judicem juvare debent quoad Hæreticos.

Juxta *Regul. XX.* Hæreticorum conditio pejor est, quam Excommunicatorum; quibus appellatio conceditur; iis enim sua defensio permittitur. Appellatio autem est defensionis species.

REG. III. IV. & V. pertinent ad proscriptionem Bonorum, quæ solâ Principis autoritate decerni potest; idem est de privatione Paternæ Potestatis, de qua loquitur REG. XXII. REGULÆ VII. X. XII. XIV. XVII. XX. pertinent ad Excommunicationem, quæ privat iuribus, à quibus illæ Hæreticos excludunt. *Sexta*, quæ statuit pœnas in *Inquisitores* ab officio recedentes, una est ex iis, quæ versantur circa adjuncta Judicii in Hæreticos. Idem est de XXI. loquente de Privilegio Cruciatorum contra Hæresim.

REG. XI. quæ vim in Hæreticos adhiberi prohibet, iisque sua bona adimi sine causa, valdè adversatur ei, quam retulimus, agendo de Excommunicatione; quâ occisio Hæreticorum permittitur. Textus hic laudatus observationem nostram in *Regulas III. IV. & V.* confirmat, nempe in eo, quod Hæreticorum punitionem temporalem spectat in eorum Persona, Bonis, & iuribus, Legibus Civilibus inhærendum esse.

REG. XVI. sumpta è *Capite 4. de Hæreticis*, ferens, Libros ejus, qui damnatus est, unâ cum eo damnatos esse, restringi debet ad Libros, in quibus agitur de Argumento, circa quod erravit; hæc enim damnatio cadit solum in Errores, propter quos damnatus est; alii Libri forsitan boni sunt, & ad eos Damnationem extendi iniquum est, quæ, cum sit odiosa, ab uno Casu ad alium extendi non debet.

QUÆSTIO IX.

Agens de remediis subsidiariis accusationi Hæreseos, unum tantum affert huic Judicio peculiare, scilicet *Primum*, seu Vistationem annuam ad inquisitionem contra hoc Crimen: aliud, quod est Purgatio contra Personas suspectas, Crimini cuilibet commune est.

OBSERVATIONES in CAP. XVIII. de HÆRESI *speciatim sumptâ.*

Sub verbo *Hæreseos* Autor complectitur *Judaïsmum*, *Mahumetismum*, *Apostasiam*, *Hypocrisim*, perinde ac Hæresim. Quamvis in Corpore Juris nominatim commemoretur magnus Hæreticorum numerus, *Manicheorum* tantum & *Beguardorum* mentionem facit Autor, ob rationes, quæ difficilè divinari possunt. Quod dicit de Hypocritis QUÆST. VI. tres specialiter Schismaticos ibi nominatos spectat. Itaque Schismaticos cum Hypocritis confundit; vel sub eodem vocabulo comprehendit. Inter *Manichæos* & *Beguardos*, APOSTATAS locat. Hæ Generales Observationes in hoc Caput, crebram observationem confirmant: nempe Autorem distinctam Argumentorum, de quibus disseruit, ideam non habuisse. Ex Observationibus, quæ fiunt in singulis *Quæstionibus* & *Regulis* subjectas, percipietur, eum perinde fuisse rudem Methodi distribuendi in Regulas Juris Canonici; major quippè fructus ejus Methodi est, complecti sub Regulis quascumque res, quibus applicari possunt.

Tom. I.

QUÆST. I. de JUDÆIS & SARACENIS.

Prima Regulâ circa prohibitionem Matrimonii inter Christianos, & Judæos, locum habet in Mahumetanis, in Paganis, in Hæreticis, in Apostatis. Idem est de *Sexta*, quæ committi Judæis Officia publica vetat, & quidem Paganis applicatur in QUÆST. II. REG. III. *Secunda* Judæis inhibens, ne Christianos, sive facto, sive verbo contemnant, extenditur ad Mahumetanos, Paganos, Apostatas, quibus in Provinciis Christianis habitare conceditur. Quod dicitur in REG. III. Judæos & Saracenos prohibendos non esse, quominus Cœrimonias suas peragant, Festaque celebrent in Locis, ubi ipsis habitare licet seorsim, aut promiscuè cum Christianis, extenditur ad Hæreticos, quoad Provincias, in quibus Hæresis toleratur: quoad Saracenos observanda est restrictio, quam CLEMENT. de *Judæis* apponit, vetando, ne ipsis invocatio publica Mahumetis permittatur, nihilò magis quam Processiones ad Loca, in quibus aliquis eorum, quem *Sanctum* nuncupaverint, sepultus est. In *Quarta* duæ res interdiciuntur ergà Judæos; 1. Vis in ipsos. 2. Coactio ad suscipiendam Religionem CHRISTI. Utraque Definitio locum habet ergà Mahumetistas & Paganos, ubi cum Christianis habitant. Idem est de subjectis exceptionibus, 1. De Casu, quo Fidem amplexi fuerint. 2. De Casu, quo vim Christianis intulerint. In *Septima* Judæis interdicitur Constructio novarum Synagogarum, & permittitur collapsarum Re edificatio; utrumque applicari potest Mahumetanis, Paganis & Hæreticis, ubicumque ipsis inter Christianos habitare licet.

Nona, quæ prohibet, ne Bonis suis spolièntur Judæi, qui Baptisum acceperint, habet locum in cæteris Infidelibus prædictis. Perinde est de REG. X. & XI. quæ vetant Judæis Servos Christianos habere, famulise Christianis uti. Dicendum est de Servis Mahumetanorum aut Paganorum, quod dicitur REG. XII. de Servis Judæorum, ipsos per Baptisum liberos fieri.

REG. XV. Judæorum prædia Decimarum præstationi subjiciens, locum habet ergà Bona cæterorum Infidelium inter Christianos commorantium. Præceptum *Regulæ XVII.* circa separationem Liberorum Judæorum à Parentibus, extendi potest ad Liberos aliorum Infidelium Christianam Religionem non colentium.

QUÆSTIO II. de PAGANIS.

REGULÆ I. & II. ferentes, eos, qui Judæis prædicant, uti posse alimentis sibi ab illis oblatis, Virisque ad id Munus idoneis concedendam esse prædicandi licentiam, ad reliquos Infideles applicanda est.

QUÆSTIONES III. IV. V. de MANICHÆIS, APOSTATIS & BEGUARDIS.

Nihil hic attentione dignum est, nisi BEGUINAS non comprehendi in Damnatione *Beguardorum*.

OBSERVATIONES in CAPUT XIX. de USURA.

Autor in *Quæstione I.* loquens de rationibus accusationis hujus criminis, duas refert, quarum *Secunda* falsa est; scilicet, omne commercium aut negotium est illicitum, omnis negotiatio prohibita est.

Indè transiens ad *Secundam*, in qua discutit causas, quo verbo intelligit peccata, quæ hujus accusationis Materia sunt, Usuram inter causas numerat, quod tam absurdum videtur, quam si dixisset, Usuram esse primam causam accusationis Usuræ: tum ipsam definit, dicendo, eam consistere in aliqua re ultra sortem principalem.

Secunda est, si aliquid ultra sortem exigatur, quod mera repetitio est.

Tertia Causa est, si is, qui mutuò dedit sine stipulatione fœnoris, reddere nolit parabolam Juramenti, nisi qui mutuò accepit, sibi præter pecuniam mutuò datam, aliquod emolumentum præstet. Verba hæc, *Parabolam* &c. expositione

Aa 3 indigent,